

Meetnet vlinders

Februari 2025

Beste teller,

U krijgt niet vaak een winter-nieuwsbrief, maar er is nu al een hoop te melden. En langzaam maar zeker beginnen de dagen zichtbaar te lengen, en met u kijken we uit naar de eerste lentedag. We verwachten veel dagpauwogen, die zijn tenslotte massaal gaan overwinteren.

Landelijke dag

Verder heeft u vast al wel gehoord dat op zaterdag 1 maart onze Landelijke dag weer plaatsvindt in de Junushoff in Wageningen. Het thema is: “Werken aan herstel”. Kom kijken naar de lezingen, de prachtige films, rondneuzen op de markt en kom achteraf vooral met ons bijpraten op de borrel. Het programma en het opgaveformulier [vindt u hier](#). Tot ziens op 1 maart? Wees er snel bij, want vol is vol!

Vroeg tellen

Al gebruiken we nog steeds het officiële telseizoen van 1 april – 30 september, de klimaatverandering leidt ertoe dat vlinders en hommels steeds vroeger én steeds later gaan vliegen. Daarom ook dit jaar: is het lekker weer in februari of maart, ga dan vooral tellen.

Voor hommels geldt dat nog wat sterker: de koninginnen zijn nog eerder dan dagvlinders actief, ook als de temperatuur nog onder de 13 graden is. Dus tel je ook hommels op je route, ga dan vooral ook tellen (en tel ook de dagvlinders mee) als het eigenlijk te koud is. We splitsen die waarnemingen later wel in de database weer op.

Lang getelde routes nieuw leven in blazen

Alle routes zijn belangrijk in het meetnet, maar hoe langer een route geteld wordt, hoe waardevoller. En dan is het altijd jammer als zo'n route stopt. Maar het is ook heel leuk om zo'n oude, veel getelde route weer op te pakken, je kunt immers in één keer een hele tijd terugkijken in de ontwikkeling van de vlinderstand op die plek. En de trends worden er ook nog beter van.

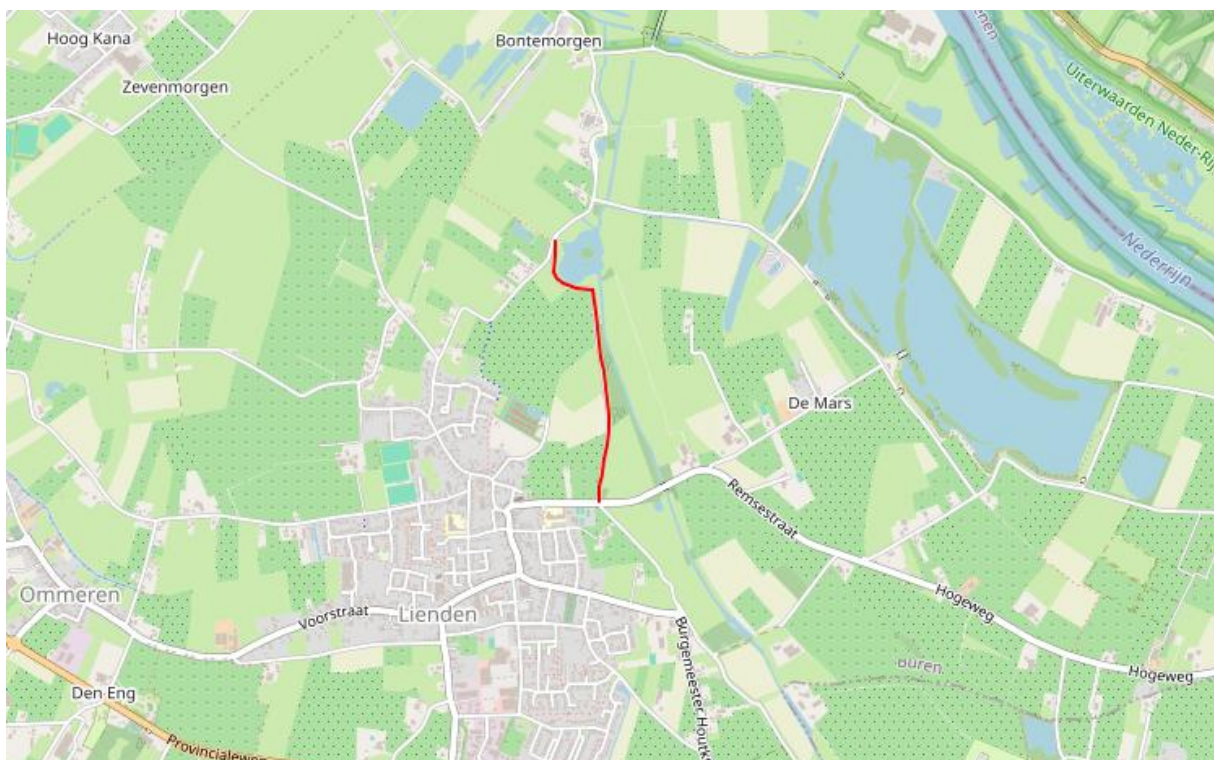
Daarom hebben we een kaart gemaakt met routes die minstens 12 jaar lang goed geteld zijn, maar die ook minstens vijf jaar geleden gestopt zijn. We hebben geprobeerd routes die niet meer toegankelijk zijn (onder water, gebied afgesloten, etc) eruit te halen. Dat levert nog steeds meer dan 100 routes op die lang geteld zijn, maar gestopt.

U vindt de kaart hier: https://dvstools.vlinderstichting.nl/maps/kaart_oude_routes.html

Als u denkt over een andere route, kijk dan eens of er in uw buurt een lang getelde route ligt. Het is mogelijk dat de route inmiddels niet meer toegankelijk is, we weten niet altijd wat er na het stoppen van de route gebeurd is. Ook kan soms een vergunning of toestemming nodig zijn, dat moeten we van geval tot geval bekijken.

Overigens: sommige tellers vinden het leuk om tussen twee of drie routes te wisselen. Zo tellen ze bijvoorbeeld het ene jaar de ene route, het volgende jaar de andere, en het derde jaar weer de route uit het eerste jaar. Zo wissel je een beetje af, en voor ons is die data nog steeds prima bruikbaar.

Ziet u iets, mail dan naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Een voorbeeld van een oude, vroeger veel getelde route bij Lienden in de Betuwe. Als u op https://dvstools.vlinderstichting.nl/maps/kaart_oude_routes.html met uw muis over de rode lijn beweegt, verschijnt een popup met de naam van de route, hier Rijnbloemdijk. Zou u die route wel eens willen lopen, of wilt u wat meer informatie, stuur dan een mail naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Monitoringvrijwilligers in voedselbossen gezocht!

In voedselbossen wordt voedselproductie met natuurontwikkeling gecombineerd. Voedselbossen kunnen de bodemgezondheid bevorderen, een groot waterbufferend vermogen hebben, veel CO₂ opslaan, de biodiversiteit verhogen, een hoge veerkracht hebben, de sociale cohesie verhogen, de kwaliteit van de leefomgeving verhogen en daarmee de mentale gezondheid bevorderen. In Nederland is onderzoek naar de ontwikkeling van biodiversiteit in voedselbossen nog jong. Hierdoor is er bijvoorbeeld weinig bekend over hoe de soorten en populaties vlinders zich gedijen in voedselbossen. Verschillende vrijwilligers hebben zich ingezet om vlinders (en hommels) te monitoren in de jaren 2023 en 2024, en met succes! Een verscheidenheid aan soorten en aantallen vlinders zijn in verschillende voedselbossen gevonden. Het is nu van belang om deze monitoring door te zetten en andere voedselbossen te betrekken bij de monitoring, zodat meer bekend wordt over de relatie tussen verschillende typen voedselbossen en vlinders die deze bossen herbergen. Lijkt het u leuk om zelf in een voedselbos te monitoren en tegelijkertijd meer te leren van voedselbossen? Of kent u iemand die dit leuk zou vinden? In het overzicht hiernaast zijn de verschillende locaties te vinden waar vraag is naar monitoringvrijwilligers. In de meeste voedselbossen is het waarschijnlijk wel mogelijk om wat lekkers te plukken tijdens het monitoren! Bij interesse graag contact opnemen met Lewis Jansen via één van onderstaande wegen:

- Mail: lewis@monitoringvoedselbossen.nl
- Mobiel: 0683400545

Voedselbos	Plaats
Houtrak	Spaarnwoude
Mijn Stadstuin	Amsterdam
Thuishaven	Zeewolde
Eemvallei Zuid	Almere
Den Food Bosch	Sint-Michiëlgestel
Schijndel hardekamp	Schijndel
Ketelbroek	Groesbeek
Groengenoten	Ruchpen
Sualmana	Swalmen
Vlaardingse	Vlaardingse
Benthuizen	Benthuizen
Kreilerwoud	Boringerhorn
Breedenbroek	Breedenbroek
LekkerLandgoed	Haarzuilens
Schevichoven	Leersum
Loonse Bos	Helvoirt
Pullenhap	Oirschot
Vierhoeven	Roosendaal
Nij Boelens	Boelenslaan
Binnenbos	Driebergen
De Terp	Erichem
Leukersbos	Baexem
Voedselbos Amersfoort	Amersfoort
Hoeve t Marien	Almen
Bonenbos	Driel
Akern	Overberg
Middenbos	Tonden
Eetmeerbosch	Nijmegen

Oproep: tellers in Zuid-Limburg gezocht

Op diverse routes in Zuid-Limburg worden tellers gezocht. Prachtige routes, bijzondere soorten, en er zijn tellers die je in willen werken. Onder de Piepert lopen er een paar waar een aanvullende teller wordt gezocht (je bent niet de enige die er telt). Informatie of opgeven? Mail naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Genieten

Teller Hilde van Dael scheef:

Zondagmorgen 29-9-2024, route romeinsebrug stramproy-tungelroy, zon, stil, beginnende herfstkleuren, frisse geuren, kerkklokken, laatste keer tellen 2024, GENIETEN

Flexellingen: dichtheidskaarten

Gelukkig worden er naast de meetnetroutes ook veel flexellingen van dagvlinders en libellen uitgevoerd. Dat biedt ook de mogelijkheid om naar de dichtheid van vlinders te kijken. Immers wordt van elke telling de lengte en het aantal per soort bijgehouden, waarmee een gemiddeld aantal vlinders per 1000m berekend kan worden. En omdat onze vaste meetnetroutes

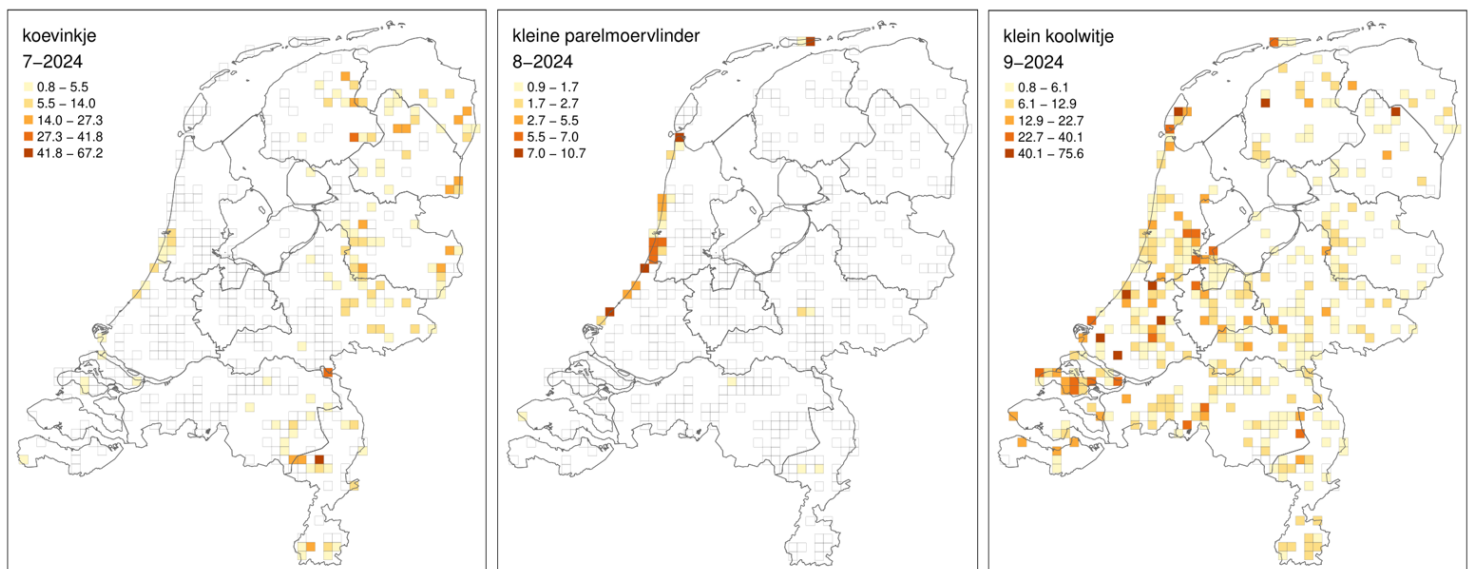
(<https://www.vlinderstichting.nl/wat-wij-doen/meetnetten/meetnet-vlinders>) ook bestaan uit (herhaalde) tellingen van alle vlinders op een bekende route, kunnen we die ook daarbij voegen. Dat geldt ook kwartiertellingen en waarneming.nl-transecten (zie www.vlinderstichting.nl/flexellingen), die nu sessies heten in de nieuw app, en zo hebben we een grote berg tellingen waarvan we de dichtheid van elke soort weten.

Als we vervolgens per atlasblok van 5x5km alle tellingen uit een maand samennemen, kunnen we de dichtheden per soort in een kaartje zetten. Deze kaartjes geven de gemiddelde dichtheid (aantal vlinders per 1000m) in een maand van alle tellingen in een atlasblok.

Een paar voorbeelden:

- Het koevinkje is een vlinders die vooral in de oostelijke helft van Nederland in vochtige bossen voorkomt. Daarnaast kan hij ook gevonden worden in delen van de duinen en Zeeland, maar daar liggen de dichtheden veel lager. Het koevinkje vliegt vooral in juni en juli.
- In 2023 kwam de kleine parelmoervlinder nog voor in grote delen van het binnenland, maar daar is hij nu bijna helemaal weggevaagd door het natte voorjaar. Daar houdt deze soort niet van. In de duinen komt hij traditioneel in veel hogere dichtheden voor en in augustus 2024 vloog vrijwel alle kleine parelmoervlinders daar.
- Het klein koolwitje is een vlinders die in heel Nederland gevonden kan worden, maar de hoogste dichtheden haalt hij in het westen van het land, zoals hier afgelopen september.

Flexellingen bieden een fantastische mogelijkheid om zowel de dichtheid van vlinders en libellen, alsook veranderingen in de tijd goed te volgen.

Hommels: Start in februari al met tellen bij mooi weer!

Van ons mag je ook in februari al starten met tellen als de weersomstandigheden goed zijn. We zien de laatste jaren namelijk dat de boomhommel koningin al vroeg begint te vliegen en ook aardhommelkoninginnen vliegen vaak al vroeg. Veel tellers beginnen normaalgesproken (zoals gevraagd) in maart of april met hun eerste telronde van het jaar en daardoor missen we vaak die vroege koninginnen.

Voor de zekerheid frissen we de telomstandigheden voor het Meetnet Hommels nog maar eens op:

- 9:00 - 18:00 uur
- 10 - 25 °C
- als 10-15 °C: <50% bewolking
- Wind < 5 Beaufort
- Niet tellen als het regent
- Ten minste eenmaal per maand, vaker mag natuurlijk ook

En ja, dit mag ook bij het tellen van hommels op een vlinderroute. De vlindertelling gaat vanzelf niet mee voor de trends als het weer niet goed genoeg is voor een vlindertelling.

Online hommelscursus weer van start

Op 13 maart 2024 start weer een online cursus hommels herkennen voor beginners. De cursus is bedoeld voor tellers binnen de meetnetten hommels en vlinders en voor mensen die van plan zijn om te gaan beginnen met tellen binnen het meetnet hommels. **Aanmelden kan door een bericht te sturen aan meetnethommels@naturalis.nl.** Deelname aan de cursus is gratis voor tellers. Ook als je al eerder een cursus hebt gedaan, ben je van harte welkom om mee te doen. Herhalen, opfrissen of wat extra begeleiding kunnen nooit kwaad. Dus je kunt net zo vaak meedoen als je wilt.

De cursus wordt online (via Zoom) gegeven op donderdagavonden om 20:00-21:00 uur. Het gaat

steeds om 1 donderdag per maand. De data in 2025 zijn:

- 13 maart
- 10 april
- 15 mei
- 19 juni
- 17 juli
- 14 augustus

In de cursus word je als het ware aan de hand meegenomen door het seizoen, zodat je stapsgewijs de algemenere hommelse soorten leert kennen. Tussen de lessen door zijn er huiswerkopdrachten die helpen om met de geleerde kennis aan de slag te gaan. Je ervaringen, vragen en foto's kun je vervolgens met ons delen en dan proberen we ook mee te denken en helpen bij de determinatie. Er is geen cursusmateriaal, behalve de lessen en de basisgids hommels.

Iedere cursusavond wordt opgenomen, zodat je kunt terugkijken als je een keer niet kunt. Zelfs als je geen enkele donderdag kunt, kun je gewoon deelnemen aan de cursus en de lessen via de link terugkijken op een moment dat jou goed uitkomt. De terugkijmlink ontvang je steeds binnen een week nadat de cursus plaatsvond. Je kunt zo vaak terugkijken als je wilt.

Hommels: Validatie van de gegevens 2018 – 2024

Afgelopen najaar zijn wij druk geweest met alle gegevens uit het Meetnet Hommels van de afgelopen te bekijken en te valideren. Sommige tellers hebben we daarvoor verschillende berichten gestuurd. We willen jullie bedanken voor jullie begrip en geduld. Vanaf nu gaan wij wekelijks de gegevens bekijken en streven we naar een terugkoppeling naar de tellers binnen twee weken.

Op dit moment is het CBS druk met de laatste berekeningen. Wij zijn zeer benieuwd. De resultaten zullen gedeeld worden in de Vlinderbalans.

Hommels: Foto's invoeren in het Meetnet

Sommige soorten zijn lastig te herkennen. Ook kan het voorkomen dat je een zeldzame soort tegenkomt. In die gevallen ontvangen wij graag foto's in het Meetnetsysteem. Hieronder een lijstje met soorten waarvan wij graag een foto willen zien om de waarneming goed te kunnen keuren (valideren).

Soorten waarvan wij in ieder geval graag foto's ontvangen via het meetnet systeem:

- Weidehommel en boomhommel in augustus en september
- Veldhommel mannetje
- Grote koekoekshommel
- Tweekleurige koekoekshommel
- Veenhommel
- Vierkleurige/Boomkoekoekshommel
- Rode koekoekshommel
- Heidehommel, grashommel en moshommel buiten het reguliere verspreidingsgebied.

Maar ook van andere hommels op je route of twijfelgevallen zijn foto's uiteraard welkom.

Voor tellers die hommel onbekend tellen is het handiger om hun foto's in te voeren via waarneming.nl. Bij specifieke vragen kun je ze altijd aan ons voorleggen.

Het invoegen van foto's is niet moeilijk. Wanneer je de telgegevens invoert in het invoerportaal op de website, dan kun je kiezen voor het toevoegen van een foto bij elke soort:

Hennipgaarde Hommels (3080), 2024-09-07 12:30 - 12:45 (0.25:15) Aanpassen

Windkracht: 3
Bewolking: 1
Temp: 22

☒ Hommels (verplicht)

Sectie	1	2	3	4	5	6	7	8	Foto toevoegen
Bombus lapidarius									
Bombus pascuorum		1			1		1	4	
Bombus terrestris / lucorum / magnus / cryptarum								1	

kies een soort

Alle waarnemingen ingevoerd

Volgende stap

Let op, de foto's kunnen niet per individuele hommels ingevoerd worden, maar alleen per soort. Wij ontvangen natuurlijk ook graag een email met foto's als je er niet uitkomt.

Voor de zekerheid: foto's in waarneming.nl zijn voor ons erg moeilijk te koppelen aan een telling. Daarom willen we de foto's graag bij de telling in het meetnetsysteem. Ook in de meetnet app zijn foto's toe te voegen als je een waarneming van een soort invoert.

Burgeronderzoek: gevolgen van pesticiden voor hommels

Sinds de publicatie van het baanbrekende boek Silent Spring van Rachel Carson in de jaren 1960 zijn we al veel te weten gekomen over de invloed van pesticidengebruik op de biodiversiteit. Ook in Nederland is in die hoek veel onderzoek verricht de laatste jaren. Wat er nog ontbreekt, is een Nederlands onderzoek naar de gevolgen van pesticiden voor wilde bijen.

Dit willen Pesticide Action Network (PAN) Nederland en de Bijenstichting onderzoeken en daar hebben ze jou bij nodig! Tussen 14 februari - 30 juni 2025 willen de organisaties genoeg dode hommels vinden om te kunnen aantonen:

- of de hommels met pesticiden besmet zijn;
- met welke pesticiden de hommels besmet zijn;
- of de aanwezige pesticiden dusdanig schadelijk zijn dat zij als doodsoorzaak kunnen worden aangewezen, en/of negatieve effecten hebben op de voortplanting.

Lees hier meer en meld je aan: <https://bijenstichting.nl/hommelonderzoek-gif/>

Kom je dode hommels tegen op je route denk dan aan dit onderzoek. Ga bijvoorbeeld voorbereid op zak met zakje en pincet zoals beschreven in de handleiding achter de link hierboven.

Dit onderzoek staat los van het Meetnet Hommels. Je moet de hommels zelf opsturen voor het onderzoek.

Tot slot

Ga vooral tellen en houd ons op de hoogte! Voor determinatievragen zijn wij bereikbaar via meetnethommels@naturalis.nl

Veel succes komend seizoen!

Wilt u ook uw ervaring delen met andere tellers?

Heeft u leuke ervaringen op uw route en wilt u die delen met andere tellers? Wij ontvangen graag uw verhaal. Stuur het naar meetnet@vlinderstichting.nl.

Contact

Mocht u contact met ons willen, dan kunt u ons altijd bellen of e-mailen.

Landelijk Meetnet Vlinders

Chris van Swaay

José Kok, Hendrik Mertens, Ingeborg van Es-Boomsluiter en Kars Veling

Tel.: 0317 467346

meetnet@vlinderstichting.nl

Hommelmeetnet: Johan van 't Bosch, Dominic Dijkshoorn

Meetnethommels@naturalis.nl

Deze nieuwsbrief wordt via e-mail verstuurd aan alle tellers van het Landelijk Meetnet Vlinders en het Landelijk Meetnet Hommels. Mocht u geen prijs stellen op de nieuwsbrief, dan kunt u de verzending stoppen door op meetnet.vlinderstichting.nl bij Instellingen het vakje bij Nieuwsbrief ontvangen uit te vinken. Klik hiertoe eerst op het groene vakje "aanpassen".